

Undervisningsplan med slut- og delmål for tysk

Formål

Formålet med undervisningen i tysk er, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, således at de kan forstå talt og skrevet tysk og kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt. Undervisningen skal samtidig udvikle elevernes bevidsthed om det tyske sprog og sprogbrug samt sprogtilegnelse.

Undervisningen skal skabe rammer for oplevelse, indsigt og samarbejde samt styrke elevernes aktive medvirken. Herved skal undervisningen bidrage til, at eleverne bevarer lysten til at beskæftige sig med sprog og kultur til fremme af deres videre udvikling.

Undervisningen skal give eleverne indsigt i kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande og derved styrke deres internationale forståelse og forståelse af egen kultur.

Formålet er også, især i de mindre klasser, at eleverne ved optagelsen af et fremmedsprog danner sig andre begreber om det sproglige og i høj grad stimuleres til bedre udtale, hvilket også gavner og understøtter det danske sprog.

Slutmål efter 9. klasse

Der undervises i tysk på alle klassetrin (1.-9. klasse).

De centrale kundskabs- og færdighedsområder er:

- **Kommunikative færdigheder**
- **Sprog og sprogbrug**
- **Sprogtilegnelse**
- **Kultur- og samfundsforhold**

Kommunikative færdigheder

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- forstå talt tysk om kendte og ukendte emner fra dagligdagen
- forstå hovedindholdet af lyd- og billedmedier, hvor forskellige regionale og sociale sproglige varianter forekommer, når emnerne er genkendelige
- deltage i samtaler mellem flere indfødte sprogbrugere
- deltage uforberedt i samtaler om kendte emner
- gengive informationer og oplevelser
- redegøre for erfaringer og viden og udtrykke følelser og holdninger i forbindelse med samtaler, debatter og fremlæggelser
- læse, forstå og referere hovedindholdet af forskellige typer af tekster inden for genkendelige emner
- søge og udnytte informationer fra forskellige medier og informationskilder inden for genkendelige emner
- udtrykke oplevelser, følelser og viden i en sammenhængende, skriftlig form
- afpasse en skreven tekst i forhold til modtageren, når der er tale om teksttyper fra dagligdagen.

Sprog og sprogbrug

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- udtrykke sig hensigtsmæssigt inden for gængse, sociale omgangsformer
- udtrykke sig uformelt, mundtligt og skriftligt
- afpasse udtryksformen efter modtager, situation og teksttype
- anvende grundlæggende viden om teksters opbygning og sammenhæng inden for almindelig forekommende teksttyper
- anvende et tilstrækkeligt og forholdsvis præcist ordforråd inden for gængse emneområder
- anvende synonymer eller omskrivninger, når ordforrådet ikke er tilstrækkeligt
- anvende ofte forekommende faste vendinger og kulturbundne udtryk, således at kommunikationen lykkes
- udtale tysk forståeligt, herunder med en udtale og intonation, der ligner britisk
- anvende viden om centrale grammatiske områder, når fokus er på den sproglige form

Undervisningsplan for tysk

- *anvende retstavning og tegnsætning så præcist, at meningen i en tekst bliver tilstrækkelig tydelig.*

Sprogtilegnelse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *udnytte de muligheder der er for at anvende tysk uden for skolen*
- *anvende strategier i forbindelse med kommunikation, først og fremmest omskrivning, overbegreber og synonymmer*
- *vælge lyttestrategier i forhold til en given situation*
- *abstrahere fra en udtale, der adskiller sig fra den vante*
- *vælge læsemåde i forhold til teksttype og situation*
- *anvende forskellige læsestrategier*
- *anvende ordbøger, grammatiske oversigter hensigtsmæssigt*
- *anvende viden om skriveprocessens faser*
- *skrive fra idé til færdig tekst, herunder indsamle stof og disponere et indhold*
- *vælge arbejdsform i forhold til den foreliggende aktivitet eller opgave*
- *understøtte et sprogligt udtryk med praktisk-musiske udtryksformer.*

Kultur- og samfundsforhold

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *anvende viden om levevilkår, værdier og normer i tysktalende lande i arbejde med skønlitteratur, sagprosa og medier*
- *perspektivere tekster til egen kultur og til forhold i engelsktalende lande*
- *anvende tysk som et kommunikationsmiddel i mødet med tysktalende.*

Delmål efter 3., 6. og 9. klassetrin

1. delmål efter 3. klassetrin

Kommunikative færdigheder

Tyskundervisning begynder i skolens 1. klasse.

Eleverne skal i fortællinger, musik, sanglege, sproglege, rim og remser præsenteres for sproget i funktion, for derigennem at nærme sig en genkendelse af sprogets små ord og først og fremmest sprogets melodi.

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *forstå sætninger og udtryk anvendt i forbindelse med nære og genkendelige emner, som familie og dagligdag, skole, dyr, klokken, hjemmets og klasseværelsets indretning, ferie og højtider*
- *svare på enkle spørgsmål om sig selv, familie, skole, farver, årstider, beklædning og tidsenheder*
- *deltage i sproglege og skuespil*
- *skrive enkle ord inden for nære og genkendelige emner.*

Sprog og sprogbrug

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *have et grundlæggende ordforråd til at kunne forstå og tale med om nære og genkendelig emner udtale de tyske ord der arbejdes med*
- *kende til ental og flertal, navneord, udsagnsord og verber*
- *stave enkle ord og udtryk, samt skrive enkle sætninger*

Sprogtilegnelse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *have mod og lyst til at udtrykke sig på tysk, selv om den sproglige formåen måske ikke helt slår til*
- *udnytte nogle af de muligheder der er for at opsøge tysk uden for skolen*
- *have mod på at gætte i forbindelse med forståelse af lytte- og læsetekster*
- *øve sig på tysk i små spil, købmandslege og andre kommunikationslege i klassen*

Kultur- og samfundsforhold

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *kende til kultur og levevilkår i tysktalende lande inden for emner som familie, skole, dyr, interesser, fritid, ferie og højtider*
- *give enkle eksempler på forskelle mellem tysksproget kultur og egen kultur.*
- *kende til eksempler på tysksprogede sange, rim, remser, lege, danse, spil og fortællinger*

Delmål efter 6. klassetrin

Kommunikative færdigheder

Undervisningsplan for tysk

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *lytte og forstå, imitere, svare på enkle spørgsmål og handle i dagligdags situationer på baggrund af kommunikation*
- *opøves i dramalege, dukketeater og små ekstemporalspil*
- *stille spørgsmål og diskutere såvel korte skriftlige som mundtlige oplæg*
- *de skal tillige stifte bekendtskab med sproget formidlet gennem bøger af passende sværhedsgrad*
- *fremføre et skuespil for tilskuere*
- *referere i et enkelt sprog inden for kendte emner*
- *læse enkle personlige breve, meddelelser og instruktioner fra dagligdagen*
- *udtrykke sig mundtligt ved recitation af digte og andre tekster*

Sprog og sprogbrug

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *anvende almindelige omgangsformer på tysk*
- *anvende et centralt ordforråd inden for nære og genkendelige emner*
- *udtale sproget, så det er umiddelbart forståeligt*
- *anvende viden om centrale grammatiske områder, især ordklasser, ental og flertal og tidsangivelse ved hjælp af verbernes former*
- *kunne stave hyppigt forekommende ord*

Sprogtilegnelse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *udnytte nogle af de muligheder der er for at benytte tysk uden for skolen*
- *foretage oversættelse og "ord til ord" opslag i en ordbog*
- *forstå indholdet i forbindelse med lytning og læsning*
- *anvende et praktisk-musisk udtryk i forbindelse med fremlægning af en tekst*

Kultur og samfundsforhold

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *kende til eksempler på kulturforhold og levevilkår i tysktalende lande*
- *drage sammenligninger mellem bl.a. højtider, geografiske og historiske forhold i egen og fremmed kultur*
- *anvende tysk som internationalt kommunikationsmiddel*

Delmål efter 9. klassetrin

Kommunikative færdigheder

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *forstå talt tysk om kendte og ukendte emner fra dagligdagen*
- *forstå hovedindholdet af lyd- og billedmedier, hvor forskellige sociale og regionale sproglige varianter forekommer, når emnerne er genkendelige*
- *følge med i og deltage i en samtale mellem flere indfødte sprogbrugere*
- *deltage uforberedt i samtaler om kendte emner*
- *frelægge et forberedt stofområde selvstændigt og sammen med andre*

Undervisningsplan for tysk

- *redegøre for erfaringer, følelser, holdninger og viden i forbindelse med samtaler og debatter om almindeligt kendte emner*
- *læse, forstå og referere hovedindholdet af skrevne tekster i dagligdags sprog inden for mange forskellige genrer og inden for genkendelige emner og problemstillinger*
- *uddrage og anvende informationer fra forskellige medier og informationskilder inden for genkendelige emner og problemstillinger*
- *udtrykke oplevelser, følelser og viden i en sammenhængende, skriftlig form*
- *afpasse en skreven tekst i forhold til modtageren, når der er tale om teksttyper fra dagligdagen*

Sprog og sprogbrug

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *udtrykke sig hensigtsmæssigt inden for almindeligt forekommende sociale omgangsformer*
- *udtrykke sig uformelt mundtligt og skriftligt i en afpassende stilling efter modtager, situation og teksttype*
- *anvende en basisviden om gængse teksters opbygning*
- *anvende et tilstrækkeligt og forholdsvis præcist ordforråd inden for gængse emneområder*
- *anvende synonymer eller omskrivninger*
- *anvende en grundlæggende viden om faste vendinger og kulturbundne udtryk inden for områder, der kan føre til misforståelser*
- *have en udtale, der ligner tysk sprogtone*
- *anvende viden om centrale grammatiske områder, især ordklasser, ordstilling, verbernes former og funktioner, når fokus er på den sproglige form*
- *anvende retstavning og tegnsætning så præcist, at meningen bliver tilstrækkelig tydelig*

Sprogtilegnelse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *udnytte de muligheder, der er for at opsøge og bruge tysk uden for skolen*
- *anvende, omskrive og bruge overbegreber, synonymer*
- *lade kropssprog og mimik understøtte utilstrækkelig mundtlig kommunikation kunne lytte aktivt*
- *abstrahere fra en udtale, der adskiller sig fra den vante*
- *læse for at få oplevelse og information eller for at tilegne sig stof*
- *anvende skimming og skanning, når store tekstmængder skal overskues, eller der søges efter information*
- *udnytte computerens muligheder i forbindelse med informationssøgning og kommunikation*
- *anvende ordbøger, grammatiske oversigter og bruge stavekontrol hensigtsmæssigt*
- *anvende og udnytte viden om skriveprocessens faser*
- *gennemføre en aktivitet alene og sammen med andre*

Kultur- og samfundsforhold

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at:

- *have basisviden om værdier og normer i tysktalende lande med baggrund i arbejdet med skønlitteratur, sagprosa, musiktekster, blade, film, tv og internettet*
- *perspektivere tekster til egen kultur og til forhold i tysktalende lande inden for emner som skole, livsstil, forbrug, fritids- og arbejdsliv og aktuelle politiske problemstillinger*
- *benytte informationer fra tysksprogede kilder i et vist omfang*
- *belyse en sag fra flere sider i forbindelse med fremlæggelse af et emne eller i en debat*

Undervisningsplan for tysk

- *anvende tysk som fælles kommunikationsform i mødet med udlændinge, på rejse og ved brug af e-mail*

Fagets udvikling

I forlængelse af skolens beskrevne læringssyn, ser skolen på sprogundervisning i almindelighed som en *kommunikativ handling*. Det er vigtigt at de kommunikative aktiviteter veksler mellem at fokusere på indhold og på form.

Undervisningen består af aktiviteter som:

- fremmer det kreative sprogbrug ved at sætte gang i bl.a. hypotesedannelser og hypoteseafprøvninger
- arbejder med sofistisering af sproget
- fremmer den nødvendige automatisering
- anvender disse aktiviteter i såvel mundtlig som skriftlig form

Udviklingen i undervisningen fremgår af progressionen i de beskrevne delmål, som leder frem mod de beskrevne slutmål.

Udviklingen kan beskrives som følger:

1. - 3.klassetrin

Kommunikative færdigheder

Eleverne hører sproget som en udvidelse af den begyndende sproglige bevidsthed, der generelt opøves i alle skolens fag og forløb. De prøver i det små at tale, lytte til hinanden, prøve sproget af i leg, sang og eksperimenter.

Undervisningen foregår for det meste på tysk, ved at læreren taler tysk, og eleverne forsøger at bruge sproget.

Der udvikles gradvist et klasseværelsesprog med faste vendinger for at hilse, bede om noget osv. På de to første klassetrin tages primært udgangspunkt i elevernes behov for at opleve og tage imod på det rent følelsesmæssige plan. (fortsættes)

Der arbejdes med intonation, rytme, klang og lyd i det fremmede sprog. Det intellektuelle indhold i stoffet er af underordnet betydning og meget af stoffet baseres derfor på rene lydlege fra kendte barneverns, rim, sange og lege. Valgmulighederne er store og legen eller verset er ofte blot et påskud til at fortælle en lille historie eller indføre en lille dramatisk episode med pædagogisk tilsnit. Ved hjælp af tydelige og gentagne gebærder, kan læreren få eleverne til rent følelsesmæssigt at opleve det tyske sprogs egenart.

Et stærkt indslag af bevægelse er nødvendigt i de små klasser. Ikke nødvendigvis ved at springe, hoppe og danse, men mindst lige så vigtig er timens opbygning, hvor rytmen i timen er den samme, med relative hurtige skift fra emne til emne, fra det lyttende til det aktive. Og med skift i tempo og dynamik, når man reciterer eller synger. Fingerlege og tællelege i forbindelse med små regler er meget anvendt i de små klasser.

Som udgangspunkt efterligner eleverne gennem øret lærerens tale i korisk tale og sang, ofte ledsaget af gebærder, der illustrerer versets indhold. Sanglege aktiverer eleverne både motorisk og sprogligt.

Elevernes trang til kommunikation øves gennem at optræde med små indlærte dialoger, f.eks. ved brug af marionetdukke.

Undervisningsplan for tysk

Lege og aktiviteter i begyndelsen af timen bringer bevægelse til eleverne. Når viljeselementet således har udfoldet sig i fællesskab, bringer det ro i klassen og der kan arbejdes med grammatiske vers og lege, hvor den grundlæggende grammatik fremtræder tydeligt, eksempelvis nutidsformerne af "at være" og "at have".

Sprog og sprogbrug

Eleverne arbejder med at tilegne sig et ordforråd gennem lytning, handling, leg og fremstilling af selvproducerede ordbøger og tekster.

Undervisningen byder på mange muligheder for at få sproglige erfaringer. Gennem efterligning og gentagelser med for eksempel *rim og remser, vrøvlevers og tyske digte* udvikles elevernes udtale og intonation samtidig med at ordforrådet udvides.

Der skrives og læses ikke i 1. og 2. klasse, men tegning til en historie eller billede-diktat kan anvendes, ligesom man kan påbegynde små selvskrivne ordbøger. Dualismen optræder gennem små spørgsmål og svar.

I 3. klasse skal eleverne nå frem til en mere nuanceret fornemmelse for sproget i udtalen og de enkelte ords betydning. Små humoristiske dialoger eller skuespil øves i klassen, hvor eleverne har individuelle roller.

På dette alderstrin er det også værdifuldt at beskæftige sig med f.eks. bondens og forskellige håndværkeres arbejde i vers, samtaler og dialoger.

Den mere selvstændige læsning og skrivning, der optræder i 4. klasse, forberedes gennem kendte tekster, der afskrives og illustreres.

Grundelementer i grammatikken øves mundtligt, f.eks. ental/flertal, personlige stedord, verbets former m.m.

Der reciteres i hver time for at opnå et flydende sprog.

Sprogtilegnelse

Undervisningen foregår i en tryk atmosfære, så eleverne har lyst til at anvende det, de lærer. Det betragtes som naturligt, at eleverne laver fejl, og det er vigtigt, at eleverne får anerkendelse for deres fremskridt.

Traditionelle rim, kendt fra tysktalende lande, anvendes til at opleve og indøve regler som bygger på ugedage, måneder, vejret, årstider, dyr, bogstaver og tal. Sang- og ordlege udvides, så eleverne mere og mere selvstændigt lærer at udtrykke sig på tysk, således at lysten til at tale sproget og elevernes selvtillid som sprogbrugere bevares.

Elevernes selvtillid som sprogbrugere prioriteres i dette forløb højere end kommunikationsfærdighed og sproglig præcision.

Enkle spørgsmål og svar, hvor der efterhånden svares individuelt og ikke i gruppe, øves jævnligt alt efter klassesetning.

Der oversættes ikke ord for ord, men meningen med teksten forstås.

Kultur- og samfundsforhold

Undervisningsplan for tysk

Undervisningens indhold sammensættes, så det giver et varieret billede af kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande.

Undervisningen bygger på konkrete, dagligdags emneområder.

Eleverne øver sange, rim, remser, danse, lege og lytter til fortællinger fra den tysktalende verden. Er ved får de øje på det fremmedartede og lægger mærke til ligheder landene imellem.

4. - 6. klassetrin

Kommunikative færdigheder

Hovedvægten lægges på elevernes arbejde med begreber og praktiske færdigheder gennem oplevelse, udforskning og erfaring, ligesom de tyskfaglige dimensioners indbyrdes sammenhænge er grundlaget for undervisningen.

Der inddrages dramalege, dukketeater og små ekstemporalspil.

De elementære læse-, skrive- og stave- færdigheder påbegyndes og bevidstgøres.

I 4. klasse fortsætter det mundtlige arbejde, men nu mere individualiseret. Der arbejdes ikke alene med sprogøvelser, vers, digte, men også dialoger med spørgsmål og svar.

Det skriftlige arbejde accentueres og optræder på lige fod med det mundtlige arbejde. I det skriftlige arbejde vægtes tekster, som eleverne kender på forhånd og derefter skal lære at genkende på skrift.

Kendte vers eller tekster nedskrives nu omhyggeligt i hæfter. Her kan det være godt at bruge farveblyanter og gribe tilbage til den trykte skrift, som forlanger mere opmærksomhed og grundighed. Senere kommer trykte tekster til.

Det første læsestof kan være historier, som eleverne kender fra de tidligere år, hvor læreren har fortalt historier mundtligt. (fortsættes)

En vigtig pædagogisk målsætning er, at nyt læsestof først skal høres, dvs. genfortælles eller oplæses af læreren, og ikke i første omgang medlæses af eleverne.

I 5. klasse lærer eleverne f.eks. sange og digte udenad ved gentagelse og ikke ved skriftlige forlæg. Dette er med til at kultivere en tydelig udtale og en god sprogmelodi. Indholdet i digte behøver ikke at forklares i detaljer, en mere billedmæssig fremstilling er som oftest tilstrækkelig.

Gloser til et nyt læsestykke introduceres før gennemgang af teksten. Sproglige fænomener i teksten kan så behandles når de opstår. Derefter kan det nye stof bearbejdes skriftligt, evt. som hjemmearbejde.

Når ny grammatik bliver introduceret, øvet og forstået, kan de grammatiske regler skrives i en separat bog, adskilt fra tyske øvelser og andet skriftligt arbejde. En grammatikbog, skrevet af den enkelte elev kan påbegyndes i 5. klasse og videreføres til 8. klasse.

Forberedte diktater på tysk hører med til det skriftlige arbejde.

Undervisningsplan for tysk

Eleverne i 5. og 6. klasse er specielt modtagelige for humoristiske fortællinger fra fremmede lande. At høre hvordan folk lever, er spændende for eleverne. Også gennem ordsprog og talemåder kan eleverne møde sprogets og folkets egenart.

Dagliglivets sprogbehov imødekommes gennem konkrete emner som "min familie", "min skole", "mit værelse", osv.

I grammatikken fortsættes med bøjning af verber i forskellige tider.

Eleverne oplever sætningernes opbygning i hoved- og bisætninger. De lærer også de små ord som binder det hele sammen, som konjunktioner og relative pronomen.

Sprog og sprogbrug

Gloser kan nedskrives gruppevis, f.eks. kropsdele, madvarer, tøj, farver, ugedage o.lign. på tysk. Der er stadig ingen direkte ord-for-ord oversættelse af tekster.

Der arbejdes med trykte tekster som f.eks. skuespil. Teksten læses, reciteres og dramatiseres. Arbejdet med et skuespil kan være meget givende på dette alderstrin, idet eleverne møder ordet i skriftlig form gennem et manuskript, og oplever at det formes i en proces til noget levende og mundtligt.

Korrekt stavning af hyppigt forekomne ord øves bl.a. gennem små diktater.

Det er vigtigt, at eleverne forstår de grammatiske former, der arbejdes med i undervisningsstoffet. Det optimale er, at eleverne gennem tekster og lignende selv uddrager de grammatiske regler, som derfor ofte vil blive pragmatiske regler i modsætning til de regler, der findes i grammatikbøger. Samtaler om grammatik foregår typisk på dansk, men ellers foregår undervisningen på tysk med stigende forventninger til, at eleverne også benytter sig af tysk i klasse- og samarbejdssituationer. Det er vigtigt med megen højtlesning. Eleverne skal hjælpes til at læse en rimelig enkel tekst flydende, så de fornemmer helheden i intonation og sproglig rytme.

Sprogtilegnelse

Det er vigtigt, at eleverne oplever en klar fremgang i sprogindlæringen, hvilket bl.a. læres ved at skabe gode, rytmiske arbejdsvaner.

Undervisningen er præget af tillid og accept, så eleverne tør eksperimentere med deres eget sprog.

Eleverne opmuntres til at anvende tysk uden for skolen, f.eks. læse engelsksprogede bøger, pennevenner m.m.

Elevernes kendskab til forskellige kommunikationsstrategier, f.eks. omskrivning og at bruge andre ord, skal hjælpe dem med til at udvikle deres eget sprog og give dem lyst til at anvende det.

Som litteratur i tyskundervisningen kan der bruges tekster fra folkesagn f.eks. Brdr. Grimm. Man tilstræber en generel forståelse af indholdet, ikke nødvendigvis en oversættelse ord for ord.

Kultur- og samfundsforhold

Elevernes nysgerrighed over for kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande styrkes bl.a. ved, at eleverne præsenteres for mange og nuancerede måder at leve på.

Emner fra dagliglivet kan f.eks. være "min by", "mit land – dit land", rejser, geografi, post og telefon.

Arbejdet med at finde forskelle og ligheder mellem fremmed og egen kultur inddrages med udgangspunkt i varierede, aldersrelevante tekster.

7. - 9. Klasseserier

Kommunikative færdigheder

Undervisningen foregår på tysk, og der stilles forventninger til, at eleverne benytter tysk i klasse- og samarbejdssituationer.

Arbejdet med at lytte til sproget omfatter både kendte og ukendte emner. Formålsbestemte aktiviteter, f.eks. at lytte efter indhold, substantiver, bestemte tematiske ord, evt. efterfulgt af øvelser, giver eleverne passende sproglige udfordringer og styrker deres lyst til at bruge engelsk. Elevernes erfaringer og skrivelyst videreudvikles i form af mere sammenhængende skriftlige udtryk. Der arbejdes med varierede skriveopgaver i forskellige genrer og af forskelligt omfang. Eleverne øver sig i at afpasse stil og indhold efter modtageren.

Bearbejdelsen af oplevelser og erfaringer støttes i stigende grad af analytisk virksomhed, sproglig udfoldelse og kontakt med jævnaldrende i andre lande.

Åbenhed og nysgerrighed overfor det anderledes er centrale drivkræfter i indlæringen. De generelle sprogfaglige dimensioner integreres videst muligt.

I 7. klasse udvides litteraturen i takt med elevernes udviklingstrin, sådan som det kommer til udtryk i skolens læringssyn. Tiden er nu inde til at møde de øvrige tysktalende lande som f.eks. Østrig. I forestilling og fantasi rejser man og møde fremmede tider, landskaber og skikke.

Biografier, f.eks. Mozarts kan måske appellere til en anden side af opdagertrangen, det nyskabende i kunsten.

Som recitationsstof er ballader gode. Det giver en fremragende kombination af fortælling, rytme og dramatik, som dette alderstrin sætter pris på. Et modstykke til dette kan være indslag med sketches, limericks og vittigheder, helst humoristiske.

Grammatikken øves kontinuerligt gennem forskellige stilarter. Eleverne skal nå til en forståelse af verbets mere "kvalitative" sider. Subjektive elementer optræder i sproget, særlig i forbindelse med forundring, ønske og håb. Arbejdet med ordbøger øves.

I 8. klasse får eleverne den rette næring og en frugtbar udfordring i arbejdet med grammatikken, med alle dens regler, skemaer og oversigter. Her kan de opleve, hvordan en rent logisk gennemarbejdning af sætninger sammen med nøjagtig kendskab fører til beherskelse af fremmedsprogets grundstruktur.

På dette alderstrin får eleverne trykte grammatikbøger, samt ordbøger.

Fortælle- og læsestoffet med et rent kundskabsmæssigt tilsnit er nu aktuelt. Med fokus på en bestemt forfatter, kan det være hentet fra litteraturhistorien.

På dette alderstrin kan man opleve, at eleverne har en vis væring ved recitation af tyske digte. Men der findes alternativer i form af digte, som kan udtrykke det er lever i de unge, og som kan forløse noget i dem, specielt når sproget er tysk.

Undervisningsplan for tysk

I det skriftlige arbejde øves nu genfortælling og der arbejdes med små stile. Uforberedte skriftlige lektier betyder, at de fleste elever efterhånden føler sig sikre nok til at kunne udtrykke sig på tysk. I alle årene har samtalen været en vigtig del af undervisningen. Det har mest drejet sig om spørgsmål og svar mellem lærer og elev, og mellem elever parvis og i grupper, baseret på det stof klassen har øvet og arbejdet med, hvor hovedvægten har været lagt på hvordan man udtrykker sig i dagligdags situationer.

Fra 9. klasse er det nu muligt i højere grad at beskæftige sig med nuancerne, f.eks. hvilken omgangsform vi bruger, hvordan vi udtrykker os, beder om noget, spørger om noget, klager over noget osv.

Det er vigtigt til stadighed at repetere, øve og sammenfatte den grundlæggende grammatik. Et vigtigt arbejde i det skriftlige er omstillingen fra genfortælling til at skrive mere selvstændige tyske stile. Læreren må bruge megen tid i klassen på at forberede et tema, så eleverne har de nødvendige glosser og udtryk. Men eleverne skal selv udtrykke sig frit, og det er først og fremmest ønskeligt, at eleverne tør skrive på tysk og skriver løs! Sådanne øvelser bør forekomme relativt ofte.

Sprog og sprogbrug

Tekstarbejdet bruges som udgangspunkt for de sproglige aktiviteter.

Kendskab til almindelige omgangsformer udvides gennem arbejdet med medier, simuleringer og gerne kontakt med tysktalende personer.

Læseoplevelsen styrkes kontinuerligt gennem en vekselvirkning mellem gennemgang af fælleslæste tekster og elevernes selvstændige læsning.

Eleverne arbejder målrettet med, at retskrivning og grammatik er korrekt. Ved henvisning til grammatik- og ordbøger kan fejl bearbejdes systematisk, og det er en central opgave at lære eleverne at bruge hjælpemidler på en mere og mere selvstændig måde.

Elevernes opmærksomhed skærpes over for ord og vendinger, der ofte giver anledning til misforståelser. Eksempler på dette kunne være ord, der betyder én ting på dansk og en anden ting på tysk, f.eks. darf og muss, må = skal, må = få lov til og kulturbundne udtryk, f.eks. "tak for mad".

Sprogtilegnelse

Undervisningen tilrettelægges, så eleverne fastholder motivationen for fortsat at udvikle deres sprog. Elevernes forståelse af, hvordan de bedst tilegner sig tysk, styrkes bl.a. gennem opgaver og oplevelser uden for skolen.

Kommunikationsstrategierne, f.eks. synonymer udvikles fortsat, så eleverne kan understøtte utilstrækkelig mundtlig kommunikation.

Den praktiske anvendelse af sproget bliver øvet for at kunne klare hverdagssituationer som restaurationsbesøg, rejser, indkøb osv.. Dertil hører også brevskrivning.

Læse- og lyttestrategier bruges til at forstå mange typer af talt og skrevet tysk.

Vigtigt er det fortsat at bevare elevernes mod på at gætte kvalificeret.

Eleverne opmuntres til at bruge computeren til bl.a. e-mails til elever og kontakter i andre lande og til internetsøgning.

Grammatiske oversigter og ordbøger inddrages løbende i arbejdet med at udvikle den sproglige præcision.

Undervisningsplan for tysk

Praktisk musiske udtryk anvendes i fremlæggelser for at understøtte det sproglige udtryk. I 9. klasse kan humor være et stikord for tekster til dette alderstrin. Recitation af morsomme digte, leg med lyde, sange som både har et glimt i øjet og en samfundskritisk brod. Et andet stikord er biografier, gerne af mennesker, som har vist, at der findes en vej ud af vanskelighederne, f.eks. Hermann Gmeiner (SOS-børnebyer).

Kultur- og samfundsforhold

Undervisningen tager især udgangspunkt i emner og tekster, der er relevante for eleverne, og som samtidig giver en nuanceret opfattelse af kultur- og samfundsforhold i de tysktalende lande, der arbejdes med.

Gennem arbejdet med gode litterære tekster får eleverne både viden om og holdninger til forhold i de tysktalende lande. De udvikler derved gradvist deres evne til at perspektivere til egen kultur. Forventninger til, at eleverne er i stand til at se og belyse en sag fra flere sider, øges gradvist. Eleverne opfordres til at søge kontakt med tysktalende personer, udvekslinger, sprogrejser eller møde med udlændinge på rejser.

Elevernes alsidige personlige udvikling

Tyskfaget bidrager specielt til denne gennem det faktum, at selve det at tilegne sig et fremmedsprog, er en væsentlig faktor i udvikling af personlig, kulturel og folkelig bevidsthed. Sprogfagene i almindelighed og tyskfaget i særdeleshed er centrale i skolens formålsbestemte opgave med at være bindeled mellem barnets lille lokale verden, det store nationale- og det endnu større internationale globale samfund.

Det overordnede mål for fremmedsprogundervisningen er at skabe en positiv attitude overfor andre kulturer og derigennem opnå et andet perspektiv til ens egen kultur og ens eget sprog. Ethvert fremmedsprog der læres, giver mulighed for en ny tilgang til forståelse af det alment menneskelige og tilegnelsen af fremmedsprog giver en større vifte af muligheder for at udtrykke sine holdninger og følelser.

Idet man lærer fremmedsprog, finder der en analog proces sted i tilegnelsen af ens modersmål, hvilket i høj grad har betydning for elevernes sproglige udvikling i de mindre klasser, bl.a. derfor påbegyndes fremmedsprogundervisningen allerede i 1. klasse.

På skolen anses det for væsentligt, at eleverne i løbet af skoletiden modtager mange og forskelligartede oplevelser gennem fællesaktiviteter og besøg.

Eleverne lærer af egen erfaring, hvorledes et aktivt fremmedsprog kan være nøglen til indsigt og mange forskelligartede oplevelser af høj kvalitet.

Mødet med fremmede, at få sat navn på enkeltpersoner i stedet for grupperingens *de andre* og det deraf følgende personlige engagement, er alt sammen medvirkende til at opfylde den del af skolens målsætning, der retter sig mod et folkeligt fællesskab.

Det er skolens opfattelse, at oplæringen i brugen af fremmedsprog på alle planer er helt centralt, når skolen skal forberede eleverne til at leve i en globaliseret verden med frihed og folkestyre.

Undervisningsplan for tysk